

Eseje / Essays

Mentální retardace společnosti: Industry 4mínus

Mental degradation of the society: Industry 4.0. minus

LIBOR ŠIMEK

Ústav antropologie, Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita, Kotlářská 267/2, Brno 611 37

Slovník Merriam-Webster definuje retardaci jako abnormální pomalost v myšlení či jednání. Sexuolog docent Zvěřina ve svém popisu sexuálního chování obyvatelstva upozorňuje, že jakékoliv odchylky od průměru jsou čistě ze statistického pohledu, tedy nikoliv pohledu morálního, deviací. Homosexualita je deviací z pohledu statistika, nikoliv však z pohledu současného moralisty. Podobně vidím čistě statisticky, jak jinak by to taky v dnešní době šlo, můj názor musí být podložen čísly a úhlednými tabulkami, aby byl brán v potaz, mentální stav dnešní společnosti. I bez čísel a tabulek si však můžete všimnout, že se přes naši zrychlenou dobu něco hodně zpomalilo. Rychlé stroje chrlí tisíce a tisíce výrobků, počítače vyhodnocují miliardy bitů za sekundu, a k tomu všemu, když vyjedete na cestu, většina řidičů neumí ani v čase, který se dříve považoval za normální reakční dobu, zatočit. Co se s námi stalo?

Situace by se dala čistě slovníkovými definicemi popsat jako mentální retardace na celospolečenské úrovni. Před několika desítkami let vymyslel jeden schopný psycholog zrychlený IQ test tří otázek, které instantně prověřily to, jestli to někomu pálí. V dnešní informační době, kdy si každý může najít odpovědi na cokoli na internetu a dokonce v době, kdy jsem různé variace těchto otázek zařadil do svého výzkumu, byl podobný test zveřejněn na populárních webech, většina gymnazistů netušila odpověď na všechny tři otázky. U motorických testů na téměř 200 particpantech, z nichž větší část byli mladíci a mladice v plném rozpuku, se ukázalo, jak na tom jsou lidé s pohybovými reakcemi v reálném čase. Na předešlé upozornění, že test testuje to, jak rychle pracují s rukama, jejich tělo nijak zvlášť nereagovalo. Výsledkem bylo tak trochu nemotorné *langsam tempo*. Veřejně řešíme dotace do sportu, ale už ne to, jestli jsou vůbec lidé sportovní činnosti schopni.

Ten, kdo by se snadno přerazil ve dveřích, bude těžko schopen začít cvičit na kladině. A proto navrhuji zavést povinné ranní rozcvičky v mateřských, základních a středních školách. Povinně musí dnes žáci biflovat nesmyslné poučky jdoucí z Evropské Unie, tak zavedení povinné fyzické náplně by pro ně jistě nebylo žádným mučením. Na rozdíl od biflování úřednických informací se na jejich těle a mysli projeví pozitivní efekt propojenosti hlavy a těla.

Po provedení průzkumu na bezmála dvou stech particpantech mohu zodpovědně říci, že dochází k jakési de-evoluci na celospolečenské úrovni. Málodko si již dnes uvědomuje, že za rozvojem mozku, de facto rodu *homo sapiens*, stojí hlavně spolupráce mozku a rukou. V čase před milióny let, kdy se příslušníkům rodu *homo* uvolnily ruce, vznikl prostor pro rozvoj tvořivosti a zručnosti. Tehdejší obyvatelé Země začali opracovávat a vytvářet nové a nové nástroje a k tomu se věnovali zřejmě i umělecké činnosti. Dnes již málodko musí ruce intenzivně využívat. Vyrostl jsem v době, kdy bylo povinné psaní na stroji. Už jen kontakt s jednotlivými tlačítky, do kterých bylo nutné intenzivně bušit všemi deseti v kombinaci s posunováním válce, rozvíjel mou motoriku. Ovšem v době dotykových mobilů, tabletů a dokonce i notebooků je pohyb prstů a ruky značně omezen. Šmejdění po obrazovce jedním prstem jemnou motoriku dětí ani ostatních nijak výrazně nestimuluje. Vytváříme kulturu lidí, kteří jsou chabrus na ruce. Evropská Unie má jako svou zásadní prioritu rozvoj moderních technologií. Stejně se zdá, že i majitelé firem. To se musí změnit! Pokud nechceme vytvořit společnost mrzáků, kteří jsou doslova mentálně retardováni vlivem smyslové deprivace, je nutné pozornost zaměřit také směrem lidských inovací. V dnešní době by to znamenalo vedle virtuálního prostoru také systematicky vytvářet a pečovat o stimulační prostor fyzický, kde by již malé děti mohly svobodně pobývat a na vše šahat, často se ušpinit, rozbít si koleno...to vše bez dohledu jejich neurotické matky tak, jak to bylo dopřáno nám dříve narozeným. Žijeme v kultuře *control freaků* a pak není divu, když se již malým dětem předepisují antidepresiva. Seriózní vědecké studie jasně prokázaly, že dostatek fyzické aktivity na čerstvém vzduchu může plně vykompenzovat spotřebu antidepresiv u mírné deprese.

Rovněž ve své pedagogické činnosti vidím totální úbytek diskuzní energie na straně studentů. Z feedbacku, který jsem obdržel od kolegů napříč vzdělávacím spektrem, počínaje gymnaziální úrovní a konče různými obory vysokoškolské-

ho studia vyplývá, že studenti si mohou dovolit vlastně vůbec nestudovat. Podstata studia spočívá ve snaze porozumět tématu, zjištění širších souvislostí apod. Zatímco studenti často na hodinách sedí zamklí, skrytí za svým notebookem, kde komunikují na sociálních sítích o jejich akčním životě prožitém mezi lavicemi a studentským bytem. Závěrečné práce řada z nich nejprve dělá tak, že googlí a používají copy paste spíše, než by zapojili svoje myšlenkové schopnosti. Mozek nezapnou ani v diskuzích, které se učitel marně snaží

vyvolat, spíše to připomíná komunikaci na oblíbené sociální síti, kde vlastně k žádné myšlenkové aktivitě nedochází. Lidé v offline realitě dávají liky či disliky jako na sociálních sítích bez toho, že by opravdu zapojili mozek. Aby se student opravdu zamyslel nad opačným přístupem, to už musí být někdo, komu to stojí za to. A my chceme studenty, kterým to bude stát za to a budou mít zájem o svět kolem nás. A potom budou žáci, učni, studenti lidmi, kteří spoluvytváří společnost, která stojí za to.